ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

រដ្ឋបាលជលផល

ឯកសារស្រាវជ្រាវ :

ការកំណត់ព្រំប្រទល់ដែននេសាទ

រៀបរៀងដោយ :

ឯកឧត្តមសាស្ត្រាចារ្យបណ្ឌិត ណៅ ធួក "ប្រតិភូរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទទួលបន្ទុកជា ប្រធានរដ្ឋបាលជលផល"

លោក ភឿន ភាព "ប្រធាននាយកដ្ឋានកិច្ចការជលផល"

លោក សំ សត្យា "អនុប្រធាននាយកដ្ឋានកិច្ចការរដ្ឋបាលនិងនីតិកម្ម"

ឧសភា គ.ស ២០១៤ / ព.ស ២៥៥៨

អារម្ភកថា

សង្គ្រាមរ៉ាំរ៉ៃផ្ទៃក្នុងត្រូវបានបញ្ចប់ ការកសាងនិងការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសជាតិបាននិងកំពុងឈានទៅមុខជាលំដាប់លើគ្រប់វិស័យគួរឱ្យមានមោទនភាពក្នុងនោះរួមទាំងវិស័យជលផលផងដែរ។

រចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងវិស័យជលផល ត្រូវបានបង្កើតឡើងវិញជាថ្មីនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៩ ដើម្បីគ្រប់គ្រងជលផលនិងធនធានជលផលប្រកបដោយនិរន្តរភាព និងរួមចំណែកជួយសម្រួលជីវភាពប្រជាពលរដ្ឋ អ្នកនេសាទ រៀបចំកន្លែងធ្វើនេសាទស្របតាមប្រភេទឧបករណ៍នេសាទ ដើម្បីចៀសវាងទំនាស់ផ្សេងៗ ដែលអាចកើតឡើងជាយថាហេតុ កាត់បន្ថយការធ្វើនេសាទហួសកម្រិត ការថែរក្សាការពារព្រៃលិចទឹកនិងព្រៃកោងកាង ការកែលម្អដែននេសាទ ការពារជីវចម្រុះបរិស្ថាន និងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីជលផល ការរៀបចំនិងបង្កើតសហគមន៍នេសាទ ដើម្បីផ្តល់ឱកាសឱ្យមានការចូល-រួមគ្រប់គ្រងនិងការប្រើប្រាស់ធនធានជលផលប្រកបដោយនិរន្តរភាព ការអភិរក្សនិងអភិវឌ្ឍវារីវប្បកម្ម ការចែកចាយផលនេសាទទៅតាមតម្រូវការជាក់ស្តែងជូនប្រជាពលរដ្ឋ ការនាំចេញនិងការប្រមូលថ្លៃឈ្នួលដែននេសាទលើឧបករណ៍នេសាទស្របតាមផលស្តុកធម្មជាតិ។

ដោយសារសារៈសំខាន់និងផលប្រយោជន៍នៃវិស័យជលផលខាងលើនេះហើយ ទើបត្រូវមានការការពារនិងថែរក្សាដែននេសាទឱ្យបានគង់វង់ជាច់ខាត ជាពិសេសព្រៃលិចទឹកនិងព្រៃកោងកាងដែលជាប្រភពផ្តល់ចំណី កន្លែងជ្រកពួននិងពងកូនសំខាន់របស់មច្ឆជាតិក៏ដូចជាការរួចផុតពីការចូលទន្ទ្រានកាន់កាប់ដែននេសាទដែលជាទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋដោយខុសច្បាប់។ ដូចនេះ ដែននេសាទចាំបាច់ត្រូវមានការកំណត់ព្រំប្រទល់ឱ្យបានច្បាប់លាស់ ដើម្បីចុះបញ្ជីដីរដ្ឋក្នុងសៀវភៅគោលបញ្ជីដីធ្លី។ ប៉ុន្តែការអនុវត្តនិងដោះស្រាយបញ្ហានេះបាន ទាមទារឱ្យមានការសម្របសម្រួលនិងតម្លាភាពដោយធ្វើកិច្ចសហការរវាងក្រសួង ស្ថាប័ន អាជ្ញាធរដែនដីគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ និងប្រជាពលរដ្ឋសហគមន៍មូលដ្ឋានឱ្យបានល្អជាច់ខាត ព្រមទាំងអនុវត្តផ្ទាល់ដោយក្រុមការងារដីរដ្ឋថ្នាក់ស្រុក ខណ្ឌ ក្រោមការដឹកនាំរបស់គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងដីរដ្ឋថ្នាក់រាជធានី ខេត្ត និងតម្រូវធ្វើវិសោធនកម្មបញ្ចូលសមាសភាពមន្ត្រីរដ្ឋបាលជលផលនៅក្នុងក្រុមការងារដីរដ្ឋថ្នាក់ស្រុក ខណ្ឌ និងក្នុងគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងដីរដ្ឋថ្នាក់រាជធានី ខេត្តផងដែរ។

នេះជាឯកសារស្រាវជ្រាវលើកទី២ ដែលស្មេរនិពន្ធបានកែសម្រួលឲ្យកាន់តែសុក្រឹត្យថែមទៀតនូវប្រវត្តិឡូត៍នេសាទនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដើម្បីចងក្រងជាឯកសារស្រាវជ្រាវនេះឡើង។ ស្មេរនិពន្ធសូមអភ័យទោសទុកជាមុនចំពោះការធ្វើអធិប្បាយ ការប្រើពាក្យពេចន៍ ឃ្លាឃ្លោង និងអក្ខរាវារុទ្ធជាដើម។ល។ ដោយហេតុថា ការស្រាវជ្រាវនេះពុំមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ ប៉ុន្តែទោះបីជាយ៉ាងនេះក៏ដោយក៏ស្មេរនិពន្ធសង្ឃឹមទុកជាមុនថា ឯកសារការស្រាវជ្រាវនេះនឹងផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ដល់អ្នកដែលមានបំណងស្វែងយល់អំពីបញ្ហានិងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើអត្តសញ្ញាណកម្មនិងផែនទីដីរដ្ឋ ជាពិសេសការធ្វើអត្តសញ្ញាណកម្មដែននេសាទនិងផែនទីជាក់ជាមិនខានឡើយ។

ធ្វើនៅរាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០១៤

ម.ព.ឯ.ក AIDOC
Code: 147-030
Date:
Donated by:

មាតិកា

ឈ្មោះ ទំព័រ

សេចក្តីផ្តើម ១

ជំពូកទី១: សញ្ញាណដែននេសាទនិងតំបន់គ្រប់គ្រងជលផល ៣

១-សញ្ញាណដែននេសាទ ៣

២-តំបន់គ្រប់គ្រងជលផល ៣

ក-តំបន់គ្រប់គ្រងជលផលទឹកសាប ៣

ខ-ប្រវត្តិសង្ខេបនៃឡូត៍នេសាទនៅកម្ពុជា ៥

ជំពូកទី២: នីតិវិធីធ្វើអត្តសញ្ញាណកម្មដែននេសាទ ២០

១-គោលការណ៍គ្រឹះ ២០

ក-អាជ្ញាធរកាន់កាប់ដីរដ្ឋ(ដែននេសាទ) ២៣

ខ-ការធ្វើអត្តសញ្ញាណកម្មដែននេសាទ ២៤

២-នីតិវិធីធ្វើផែនទីដីរដ្ឋឬដែននេសាទ ៣០

ក-ការឯកភាពមតិគ្នារបស់ក្រុមការងារដីរដ្ឋថ្នាក់ស្រុក ខណ្ឌ ៣០

ខ-របាយការណ៍របស់ក្រុមការងារដីរដ្ឋថ្នាក់រាជធានី ខេត្ត ៣២

គ-ការបញ្ចូលលទ្ធផលក្នុងប្រព័ន្ធទិន្នន័យ តាមដាន និងរបាយការណ៍ ៣៥

៣-ការធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ដែននេសាទ(ដីរដ្ឋ)និងឯកសារ ៣៥

ក-នីតិវិធីធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ដែននេសាទ(ដីរដ្ឋ) និងឯកសារ ៣៥

ខ-អំពីឯកសារ ៣៩

សន្និដ្ឋាន: ៤០

ឯកសារយោង: ៤៤

សេចក្តីផ្តើម

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមានផ្ទៃដីសរុបចំនួន១៨១.០៣៥ គម² និងមានប្រជាពលរដ្ឋរស់នៅសរុបចំនួន ១៤.០៨០.៦៥៣ នាក់ (ទិនានុលេខន៍ឆ្នាំ២០១២ របស់ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ)។ ប្រទេសកម្ពុជាជាព្រះរាជាណាចក្រដែលមហាក្សត្រទ្រង់ប្រតិបត្តិតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញនិងតាមលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស។

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជារដ្ឋឯករាជ្យ អធិបតេយ្យ សន្តិភាព អព្យាក្រឹត្យ អចិន្ត្រៃយ៍ និងមិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ។ បូរណភាពដែនដីរបស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មិនអាចរំលោភបានដាច់ខាតក្នុងព្រំដែនរបស់ខ្លួនដែលមានកំណត់ក្នុងផែនទីខ្នាត១/១០០.០០០ ធ្វើនៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៣៣-១៩៥៣ ហើយដែលទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិនៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៦៣-១៩៦៩ (មាត្រា១ និងមាត្រា២ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ១៩៩៣)។

ចំពោះកម្មសិទ្ធិលើដីធ្លី គឺមានតែប្រជាពលរដ្ឋដែលមានសញ្ជាតិខ្មែរទេ ទើបមានសិទ្ធិជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិលើដីធ្លីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ហើយកម្មសិទ្ធិឯកជនស្របច្បាប់នេះត្រូវស្ថិតនៅក្រោមការគាំពារនៃច្បាប់។ ការដកហូតកម្មសិទ្ធិដីធ្លីអំពីជនណាមួយបាន លុះត្រាតែការដកហូតនោះធ្វើឡើង ដើម្បីផលប្រយោជន៍សាធារណៈដែលបានតម្រូវ និងក្នុងករណីច្បាប់បានបញ្ញត្តិទុកជាមុនប៉ុន្តែត្រូវផ្តល់សំណងជាមុនដោយសមរម្យនិងយុត្តិធម៌ (មាត្រា៤៤នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ១៩៩៣ និងមាត្រា៧ នៃនីតិភូមិបាលឆ្នាំ២០០១)។ ក្រៅពីដីធ្លីដែលរដ្ឋបានផ្តល់ជូនប្រជាពលរដ្ឋខាងលើរដ្ឋក៏ជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិនៃដីធ្លីនិងទ្រព្យសម្បត្តិមួយចំនួនទៀតដែរជាអាទិ៍ ភ្នំ សមុទ្រ បាតសមុទ្រ ក្រោមបាតសមុទ្រ ខ្យល់ អាកាស ប្រេងកាត ឧស្ម័ន ថ្ម ខ្សាច់ ត្បូងថ្ម ព្រៃឈើ អនុផលព្រៃឈើ សត្វព្រៃ កោះ ទន្លេ ព្រែក ស្ទឹង បឹង មច្ឆជាតិ និងធនធានជលផលផងដែរ។

រដ្ឋមានកាតព្វកិច្ចថែរក្សា ការពារបរិស្ថាន និងតុល្យភាពនៃភោគទ្រព្យធម្មជាតិ ព្រមទាំងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីទាំងនោះដោយមានផែនការគ្រប់គ្រងនិងការចាត់ចែងដោយច្បាស់លាស់ (មាត្រា៥៨ និងមាត្រា៥៩ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ១៩៩៣)។

ដោយឡែក ការគ្រប់គ្រងជលផលនិងធនធានជលផលគឺ ស្ថិតនៅក្រោមវិធាននៃច្បាប់ស្តីពីជលផលដែលបានប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៥០៦/០១១ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦ ដើម្បីធានានូវការគ្រប់គ្រងជលផលនិងធនធានជលផលរួមមាន ការជំរុញកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍វារីវប្បកម្ម ផលិតកម្ម និងការកែច្នៃក្នុងគោលដៅលើកស្ទួយជីវភាពប្រជាពលរដ្ឋរស់នៅក្នុងសហគមន៍មូលដ្ឋានក៏ដូចជាផលប្រយោជន៍សង្គម សេដ្ឋកិច្ច និងបរិស្ថាន ព្រមទាំងការអភិរក្សជីវចម្រុះនិងការរក្សាលំនឹងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីជលផលដែលស្ថិតនៅក្នុងដែននេសាទក្រោមទម្រង់ជាដីលិចទឹកដែលគ្របដណ្តប់ទៅដោយទឹកអចិន្ត្រៃយ៍ឬជំនោរឡើង ឬទឹកជោរ នាចនៃសមុទ្រ។

តាមបញ្ញត្តិមាត្រា១០ និងមាត្រា១១ នៃនីតិជលផលឆ្នាំ២០០៦ ដែននេសាទមានវិសាលភាពគ្រប់ដណ្តប់ទៅលើតំបន់គ្រប់គ្រងជលផលជាអាទិ៍ ឡូត៍នេសាទ កន្លែងអភិរក្សជលផល កន្លែងនេសាទសហគមន៍ កន្លែងនេសាទបម្រុង ទំនាបលិចទឹកក្នុងរដូវជំនោរឡើងនិងផ្ទៃទឹកសមុទ្រ ឬទឹកភ្លាវដែលលាតសន្ធឹងពីខ្សែបន្ទាត់ទឹកជោរខ្ពស់បំផុតនៃតំបន់ឆ្នេររហូតដល់ព្រំប្រទល់ខាងក្រៅនៃដែនសមុទ្រតំបន់សេដ្ឋកិច្ចផ្តាច់មុខរបស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

តំបន់គ្រប់គ្រងជលផលមួយចំនួននាបច្ចុប្បន្ន ត្រូវបានកំណត់ព្រំប្រទល់និងផែនទីច្បាស់លាស់មានជាអាទិ៍ ឡូត៍នេសាទ កន្លែងនេសាទសហគមន៍ កន្លែងអភិរក្សជលផល នាទីព្រៃលិចទឹកជុំវិញបឹងទន្លេសាប។ល។ ប៉ុន្តែមានតំបន់គ្រប់គ្រងជលផលមួយចំនួនទៀតគឺ នៅពុំទាន់មានការកំណត់ព្រំប្រទល់និងផែនទីច្បាស់លាស់នៅឡើយទេ ជាអាទិ៍ ទំនាបលិចទឹកក្នុងរដូវជំនោរឡើង កន្លែងនេសាទសម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍វារីវប្បកម្ម និងនាទីព្រៃកោងកាងជាដើម។ល។

ដូចនេះ ដើម្បីកំណត់ព្រំប្រទល់ដែននេសាបាន ទាមទារឱ្យអាជ្ញាធរកាន់កាប់ដីរដ្ឋដែលជាក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងរដ្ឋបាលជលផលជាអង្គភាពទទួលបន្ទុកផ្ទាល់នោះ ត្រូវធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវនិងសហការជាមួយក្រសួង ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ ជាពិសេសអាជ្ញាធរដែនដីដោយបង្ហាញឯកសារឬការអះអាងផ្សេងៗ បញ្ជាក់ថាដីធ្លីឬដែននេសាទនេះ គឺជាទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋ ហើយស្ថិតនៅក្រោមអាណត្តិកាន់កាប់របស់ខ្លួននាបច្ចុប្បន្ន ដើម្បីឈានទៅធ្វើអត្តសញ្ញាណកម្មនិងផែនទីដីរដ្ឋឱ្យបានច្បាស់លាស់ និងស្របតាមខ្លឹមសារនៃនីតិជលផលឆ្នាំ២០០៦។ មាត្រា៩ នៃនីតិជលផលឆ្នាំ២០០៦ បានបញ្ញត្តិថាៈ"*ដែននេសាទ ជាទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋ។ ព្រំប្រទល់នៃដែននេសាទ ត្រូវកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យ*"។

ចំពោះការកំណត់ព្រំប្រទល់ដែននេសាទ ស្នេរនិពន្ធនឹងលើកយកមកពិភាក្សាដោយផ្អែកទៅតាមបណ្តាឯកសារគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធក្នុងនោះ សញ្ញាណនៃដែននេសាទនិងការបែងចែកតំបន់គ្រប់គ្រងជលផលត្រូវបានលើកយកមកពិភាក្សាជាអាទិភាពក្នុងជំពូកទី១។ រីឯនីតិវិធីធ្វើអត្តសញ្ញាណកម្មដែននេសាទនិងផែនទីនឹងត្រូវបានពិភាក្សានៅក្នុងជំពូកទី២ បន្ទាប់។

ជំពូកទី១: សញ្ញាណដែននេសាទនិងតំបន់គ្រប់គ្រងជលផល

១- សញ្ញាណដែននេសាទ

សញ្ញាណនៃដែននេសាទរួមមាន ដែនដីលិចទឹកអចិន្ត្រៃយ៍ ដែនដីដែលទទួលរបបទឹកទន្លេមេគង្គ និងដែនដីដែលទទួលរបបទឹកជោរនាចនៃសមុទ្រដែលមានតួនាទីសំខាន់បម្រើឱ្យការនេសាទគ្រប់ប្រភេទនិងការការពារប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីជលផលក្នុងនោះរួមមាន៖

-ដែនដីលិចទឹកអចិន្ត្រៃយ៍មានជាអាទិ៍ សមុទ្រ ទន្លេ ដៃទន្លេ បឹង ព្រែក ស្ទឹង អូរ អាងទឹក និងប្រឡាយ

-ដែនដីដែលទទួលរបបទឹកទន្លេមេគង្គមានជាអាទិ៍ ត្រពាំង រណ្តៅ វាលភក់ល្បាប់ វាលទំនាបដែលលិចទឹកក្នុងរដូវទឹកដំឡើងនិងនាទីព្រៃលិចទឹក

-ដែនដីដែលទទួលរបបទឹកជោរ នាចនៃសមុទ្រមានជាអាទិ៍ នាទីព្រៃកោងកាង (មាត្រា៨ នៃនីតិជលផល)។

មានន័យថា ដែនដីដែលលិចទឹកអចិន្ត្រៃយ៍ឬដែនដីដែលទទួលរបបទឹកទន្លេមេគង្គ និងដែនដីដែលទទួលរបបទឹកជោរ នាចនៃសមុទ្រទាំងនោះ ត្រូវមានតួនាទីសំខាន់បម្រើឱ្យការនេសាទគ្រប់ប្រភេទនិងការការពារនូវប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីជលផល។ ប៉ុន្តែខ្លឹមសារខាងលើ គឺជាសញ្ញាណនៃដែននេសាទតែប៉ុណ្ណោះ។ ឯចំណុចសំខាន់ គឺការកំណត់ព្រំ-ប្រទល់ដែននេសាទ។ បានសេចក្តីថា ដែននេសាទត្រូវតែមានការកំណត់ព្រំប្រទល់ច្បាស់លាស់ដោយលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត។ មាត្រា៩ នៃនីតិជលផលឆ្នាំ២០០៦ បានបញ្ញត្តិថា:"*ព្រំប្រទល់ដែននេសាទត្រូវកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យ*"។

២- តំបន់គ្រប់គ្រងជលផល

តំបន់គ្រប់គ្រងជលផលរួមមាន តំបន់គ្រប់គ្រងជលផលទឹកសាបនិងតំបន់គ្រប់គ្រងជលផលសមុទ្រ។

ក- តំបន់គ្រប់គ្រងជលផលទឹកសាប

តំបន់គ្រប់គ្រងជលផលទឹកសាបរួមមាន៖

-ឡូត៍នេសាទដែលទុកសម្រាប់សម្បទានដល់ការវិនិយោគឬជួលឱ្យធ្វើអាជីវកម្ម។ ឡូត៍នេសាទ សំដៅដល់ចំណាត់ថ្នាក់នៃដែននេសាទទឹកសាប ហើយត្រូវបានកំណត់ភូមិសាស្ត្រជាក់លាក់ដែលមានប្រព័ន្ធបឹង ព្រែក ព្រៃលិចទឹក ធនធានជលផលនិងជីវចម្រុះដែលកំណត់នូវការកកើត និងការរីកធំធាត់របស់មច្ឆជាតិ វារីសត្វ និងវារីរុក្ខជាតិព្រមទាំងកំណត់ទីតាំងនិងពេលវេលាធ្វើអាជីវកម្មជាក់លាក់ដោយមិនជះឥទ្ធិពលដល់ទីតាំងផ្សេងទៀត។

-កន្លែងអភិរក្សជលផលដែលជាជម្រករក្សាពូជវារីសត្វនិងវារីរុក្ខជាតិ។ កន្លែងអភិរក្សជលផល សំដៅដល់ចំណាត់ថ្នាក់នៃដែននេសាទទឹកសាបឬសមុទ្រ ហើយត្រូវបានកំណត់ភូមិសាស្ត្រជាក់លាក់សម្រាប់វារីសត្វឬរុក្ខជាតិជ្រកពួន ពង កូនរីកធំធាត់ឬរីកលូតលាស់។ កន្លែងអភិរក្សជលផល ជាថ្នាលពូជនិងជាតំបន់ការពារធនធានជលផល

ហើយពុំអនុញ្ញាតឱ្យប្រព្រឹត្តសកម្មភាពណាមួយដែលអាចនាំឱ្យមានផលប៉ះពាល់ដល់ធនធានជលផល ក្រៅពីការសិក្សាស្រាវជ្រាវបច្ចេកទេសវិទ្យាសាស្ត្រជលផលស្របតាមគោលការណ៍ត្រឹមត្រូវ (ឧបសម្ព័ន្ធនៃនីតិជលផលឆ្នាំ ២០០៦)។

-នាទីព្រៃលិចទឹករួមមានៈ តំបន់ព្រៃលិចទឹកដែលជាជម្រកចាំបាច់របស់វារីសត្វក្នុងការស្វែងរកចំណីឬកន្លែងពងកូននិងតំបន់លិចទឹកដែលត្រូវការពារ។ នាទីព្រៃលិចទឹក សំដៅដល់ផ្ទៃដីលិចទឹកដោយរបបទឹកទន្លេមេគង្គឬដីលិចទឹកដោយរបបទឹកជោរ នាចនៃសមុទ្រដែលគ្របដណ្តប់ដោយព្រៃលិចទឹកនិងព្រៃកោងកាង។ នាទីព្រៃលិចទឹកនិងព្រៃកោងកាងរាប់បញ្ចូលទាំងតំបន់លិចទឹកដែលត្រូវការពារ (ឧបសម្ព័ន្ធនៃនីតិជលផលឆ្នាំ២០០៦)។

ចំពោះតំបន់លិចទឹកដែលត្រូវការពាររួមមានៈ ដីលិចទឹកដែលស្ថិតនៅក្នុងនាទីឡូត៍នេសាទនិងស្ថិតនៅក្នុងនាទីព្រៃលិចទឹកនិងព្រៃកោងកាងដែលត្រូវការពារសម្រាប់ដាំឬរក្សាទុកឱ្យដុះព្រៃឡើងវិញ ដើម្បីរក្សាលំនឹងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីជលផល (មាត្រា២៧ នៃនីតិជលផលឆ្នាំ២០០៦)។

-កន្លែងនេសាទគ្រួសារដែលរក្សាទុកសម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋធ្វើនេសាទជាប្រពៃណីឬសហគមន៍ធ្វើនេសាទ

-កន្លែងនេសាទបម្រុង ជាកន្លែងនេសាទទាំងឡាយដែលពុំបានធ្វើការចាត់ថ្នាក់។ កន្លែងនេសាទបម្រុងសំដៅដល់ផ្នែកមួយនៃដែននេសាទទឹកសាបដែលមិនមែនជាឡូត៍នេសាទ កន្លែងអភិរក្សជលផល នាទីព្រៃលិចទឹកកន្លែងនេសាទគ្រួសារ ឬទំនាបលិចទឹកក្នុងរដូវទឹកដំឡើង។ កន្លែងនេសាទបម្រុងមិនត្រូវបានធ្វើការចាត់ថ្នាក់ជាតំបន់គ្រប់គ្រងជលផលជាក់លាក់ឡើយ ហើយត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើនេសាទបានតែការនេសាទ២ ប្រភេទគឺ ការនេសាទជាលក្ខណៈគ្រួសារនិងការធ្វើនេសាទជាលក្ខណៈសិប្បកម្ម។ កន្លែងនេសាទបម្រុងរួមមាន ទន្លេ ស្ទឹង ព្រែក បឹង អាងធម្មជាតិ ឬត្រពាំង។ល។

-កន្លែងនេសាទសម្រាប់អភិវឌ្ឍវារីវប្បកម្ម

-ទំនាបលិចទឹកក្នុងរដូវដំឡើង។ ទំនាបលិចទឹកនៅរដូវដំឡើង សំដៅដល់ដីទំនាបដែលទទួលរបបទឹកទន្លេមេគង្គដែលមិនមែនជាទីតាំងឡូត៍នេសាទ ព្រៃលិចទឹក កន្លែងអភិរក្សជលផល កន្លែងនេសាទគ្រួសារ និងកន្លែងនេសាទបម្រុងរួមមាន វាលទំនាប វាលស្មៅ វាលស្រែចំការ និងដីដែលទឹកទន្លេមេគង្គឡើងដល់ ហើយដែលជាទីវាលទំនាបដ៏សំខាន់សម្រាប់មច្ឆជាតិធ្វើចរាចរណ៍រកកន្លែងពងកូននិងស្វែងរកចំណីនៅក្នុងរដូវបិទនេសាទ (មាត្រា ១០ នៃនីតិជលផលឆ្នាំ២០០៦ និងឧបសម្ព័ន្ធ)។

ការបែងចែកដែននេសាទទឹកសាបខាងលើ ត្រូវបានចាត់ទុកថា តំបន់គ្រប់គ្រងជលផល (មាត្រា១០ នៃនីតិជលផលឆ្នាំ២០០៦។

ចំពោះតំបន់គ្រប់គ្រងជលផលទឹកសាប មានតំបន់គ្រប់គ្រងជលផលមួយចំនួនមានការកំណត់ព្រំប្រទល់និងដែនទីច្បាស់លាស់ជាអាទិ៍ ឡូត៍នេសាទ កន្លែងអភិរក្សជលផល កន្លែងនេសាទសហគមន៍ និងការកំណត់នាទី

ព្រៃលិចទឹកស្ថិតនៅក្នុងខេត្តទាំង៦ ជុំវិញបឹងទន្លេសាប។ ដោយឡែក ព្រំប្រទល់និងផែនទីឡូត៍នេសាទត្រូវតែលើកយកមកពិភាក្សាឱ្យបានហ្មត់ចត់និងស៊ីជម្រៅដោយហេតុថា ជាផ្នែកមួយនៃភស្តុតាងគតិយុត្តក្នុងការធ្វើអត្តសញ្ញាណដែននេសាទឡើងវិញ បន្ទាប់ពីការកំណត់ព្រំប្រទល់និងផែនទីនេះបានរៀបចំនិងធ្វើឡើងតាំងពីក្នុងទសវត្ស១៩២០មកម្ល៉េះ ហើយពុំធ្លាប់បានធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពម្តងណាឡើយរួមទាំងការកាត់បន្ថយផ្នែកខ្លះនៃឡូត៍ឬលុបឡូត៍នេសាទមួយចំនួននៅឆ្នាំ២០០០ និងរំសាយឡូត៍នេសាទទាំងអស់ (ឡូត៍នេសាទបឹងព្រែក) នៅឆ្នាំ២០១២ នេះក៏ដោយ។ ចាប់ពីទសវត្ស១៩២០ មកដល់បច្ចុប្បន្ន គឺមានរយៈពេលជាង៨០ ឆ្នាំ ដូចនេះ ការប្រែប្រួលនៃធម្មជាតិពិតជាកើតមានឡើងជាសត្យានុម័ត។ ជាក់ស្តែង ក្នុងផ្ទៃឡូត៍នេសាទទាំងមូលមានផ្នែកខ្លះបានប្រែក្លាយជា ភូមិអ្នកស្រុក វត្តអារាម សាលារៀន មណ្ឌលសុខភាព មន្ទីរពេទ្យបង្អែក...។ល។និង។ល។ ប៉ុន្តែក៏មានផ្នែកខ្លះបាននិងកំពុងបម្រើវិស័យជលផលនៅឡើយដែរ។ ដូចនេះជាគោលការណ៍ ការដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋ គឺត្រូវប្រើប្រាស់ឱ្យបានចំទិសដៅនៃទ្រព្យជាដាច់ខាត ដើម្បីធានាការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។

បញ្ហាប្រឈមចំពោះមុខនោះគឺ ឡូត៍នេសាទដែលបានលុបទាំង២ លើកកន្លងមក រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រេចឱ្យរៀបចំនិងបង្កើតសហគមន៍នេសាទ ដើម្បីគ្រប់គ្រងបន្ត ហើយតម្រូវឱ្យបង្កើតជាកន្លែងអភិរក្សជលផលនិងកន្លែងទុកសម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋធ្វើនេសាទជាលក្ខណៈគ្រួសារ ឬកន្លែងនេសាទបម្រុង។ ដូចនេះ ការផ្ទេរឡូត៍នេសាទពីអាជីវករឡូត៍នេសាទមកឱ្យសហគមន៍នេសាទគ្រប់គ្រងនោះ គឺត្រូវប្រគល់តាមព្រំប្រទល់និងផែនទីឡូត៍នេសាទទាំងអស់។ ប៉ុន្តែជាក់ស្តែង ឡូត៍នេសាទនោះមានផ្នែកខ្លះនៃផ្ទៃឡូត៍បានក្លាយជាភូមិអ្នកស្រុក វត្តអារាម សាលារៀន ឬមណ្ឌលសុខភាព...រួចទៅហើយ។ ដូច្នេះ ជាបញ្ហាមួយសម្រាប់ការកំណត់ព្រំប្រទល់និងផែនទីកន្លែងសហគមន៍នេសាទនិងកាន់តែស្មុគស្មាញថែមទៀតនោះ គឺអនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទឆ្នាំ២០០៧ បានកំណត់ថាកន្លែងនេសាទសហគមន៍គឺ ជាទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋ។ ជាក់ស្តែង មាត្រា៣ នៃអនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទបានបញ្ញត្តិថាៈ"*កន្លែងនេសាទសហគមន៍គឺ ជាទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋ*"។

ប៉ុន្តែទោះបីយ៉ាងនេះក៏ដោយ ស្នេរនឹងខិតខំស្រាវជ្រាវរិះរកនូវវិធីគតិយុត្តពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាឱ្យខាងតែបានដោយអនុលោមតាមនីតិវិធីជាធរមាន។

មុននឹងផ្តល់ដំណោះស្រាយដ៏លំបាកនិងស្មុគស្មាញនេះ គប្បីមានការស្រាវជ្រាវនិងស្វែងយល់អំពីប្រវត្តិនៃការបង្កើតនិងការវិវត្តិនៃឡូត៍នេសាទនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាជាមុនសិនថា តើឡូត៍នេសាទបានចាប់កកើតពីពេលណាមក ហើយបានបញ្ចប់ទៅវិញយ៉ាងដូចម្តេច ?

ខ.ប្រវត្តិសង្ខេបនៃឡូត៍នេសាទនៅកម្ពុជា

ការគ្រប់គ្រងជលផលនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជាពិសេសការគ្រប់គ្រងឡូត៍នេសាទមានការកែសម្រួល

ជាបន្តបន្ទាប់ពីសង្គមមួយទៅសង្គមមួយតាមរបត់នយោបាយនៃការគ្រប់គ្រងរដ្ឋ ដែលកម្ពុជាបានឆ្លងកាត់នៅក្នុងទំព័រប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួន។ ការស្រាវជ្រាវនូវអតីតកាល គឺដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងនូវអ្វីៗដែលបានកើតឡើងក្នុងអតីតកាលកន្លងមក ហើយបច្ចុប្បន្នកាលត្រូវឆ្លើយតបដោយធ្វើការកែសម្រួលឱ្យបានប្រសើរជាងជាដាច់ខាតដោយហេតុថា អ្វីៗទាំងអស់ពុំមែនសុទ្ធតែត្រូវបានកាយកប់ដោយប្រវត្តិសាស្ត្រនោះទេ។

ចំពោះលទ្ធផលនៃការស្រាវជ្រាវដ៏ស្តួចស្តើងនិងការអធិប្បាយនេះ គឺពុំបានលើកយកមកអធិប្បាយដោយក្បោះក្បាយលំអិតទាំងស្រុងនូវប្រវត្តិសាស្ត្រឡូត៍នេសាទនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាទេ ដោយហេតុថា កម្មវត្ថុនៃការស្រាវជ្រាវនេះ គឺពុំមានមហិច្ឆតាដល់ថ្នាក់នោះទេ។ ប៉ុន្តែអ្វីដែលស្មេរចង់បាននោះ គឺប្រវត្តិនិងការវិវឌ្ឍន៍សង្ខេបនៃការគ្រប់គ្រងឡូត៍នេសាទនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជានៅក្នុងសម័យកាលនីមួយៗ ដើម្បីលើកយកមកលាតត្រដាងជូនដល់មន្ត្រីរដ្ឋបាលជលផលគ្រប់រូបនិងគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ព្រមទាំងពលរដ្ឋកម្ពុជាទាំងអស់ដែលមានបំណងស្វែងយល់អំពីប្រវត្តិនៃការគ្រប់គ្រងឡូត៍នេសាទនៅកម្ពុជាដោយហេតុថា ការគ្រប់គ្រងឡូត៍នេសាទនៅកម្ពុជា តែងបត់បែនទៅតាមរបត់នយោបាយនៃសង្គមដែលពុំមែនជាការគ្រប់គ្រងតាមលក្ខណៈបច្ចេកទេសសុទ្ធសាធនោះឡើយ។

តាមឯកសារប្រវត្តិនៃការគ្រប់គ្រងវិស័យជលផលនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧ របស់ **ឯកឧត្តម ណៅ ធូក** ប្រតិភូរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទទួលបន្ទុកជាប្រធានរដ្ឋបាលជលផលនិងលោក **ម៉ូ សេខឺ** អតីតប្រធានស្នាក់ការអធិការកិច្ចសមុទ្រដែលចូលនិវត្តន៍នោះ បានសង្ខេបអំពីដំណើរវិវត្តន៍នៃឡូត៍នេសាទនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បង្រួមមកត្រឹម២ ដំណាក់កាលជាសំខាន់គឺៈ សម័យកាលអាណានិគមនិយមបារាំង(១)និងសម័យកាលកម្ពុជាទទួលបានឯករាជ្យ(២)។

(១)**សម័យកាលអាណានិគមនិយមបារាំង**(ថ្ងៃទី១១ សីហា ឆ្នាំ១៨៦៣ ដល់ឆ្នាំ១៩៥៣)

-សម័យកាលចន្លោះឆ្នាំ១៨៦៣-១៨៧២

ក្នុងសម័យកាលនេះ រាល់ទ្រព្យសម្បត្តិទាំងអស់ត្រូវស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់រដ្ឋបាលអាណានិគមបារាំងក្នុងនោះ មានឡូត៍នេសាទផងដែរដែលរដ្ឋបាលអាណានិគមបារាំងបានធ្វើការចាត់ចែងនិងអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើអាជីវកម្មនេសាទជាលក្ខណៈឧស្សាហកម្មនិងពាណិជ្ជកម្មនូវធនធានជលផល ដើម្បីអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជាតិតាមរយៈការបង្កើតពន្ធក្នុងមុខរបរនេសាទ។

នៅក្នុងកំឡុងឆ្នាំ១៨៦៤ រជ្ជកាលគ្រប់គ្រងដោយ**ព្រះបាទនរោត្តម** (១៨៥៩-១៩០៤) រដ្ឋបាលអាណានិគមបារាំងបានបែងចែកផ្ទៃទឹកនៅបឹងទន្លេសាបជាកន្លែង<u>សម្បទាន</u> ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើអាជីវកម្មនេសាទជាលក្ខណៈឧស្សាហកម្មក្នុងនោះរួមមាន ខេត្តកំពង់ធំចំនួន១ កន្លែង ខេត្តពោធិ៍សាត់ចំនួន២ កន្លែង និងខេត្តកំពង់ឆ្នាំងចំនួន២ កន្លែង។

ចំពោះកន្លែងសម្បទាននីមួយៗ រដ្ឋបាលអាណានិគមបារាំងបានជួលផ្តាច់មុខទៅឱ្យមេសង្ឃៀនធំ ដែលបច្ចុប្បន្នហៅថា អាជីវករឡូត៍នេសាទ។ ចំណែកមេសង្ឃៀនធំវិញ ភាគច្រើនជាជនជាតិចិនហើយមានសិទ្ធិគ្រប់គ្រងនិងធ្វើអាជីវកម្មនេសាទ។ម្យ៉ាងទៀត មេសង្ឃៀនធំៗទាំងនោះគឺ ពុំបានធ្វើអាជីវកម្មនេសាទដោយផ្ទាល់ទេ ពីព្រោះពួកគេ មានសិទ្ធិធ្វើការបែងចែកកន្លែងសម្បទានធ្វើអាជីវកម្មនេសាទរបស់ខ្លួនដែលខ្លួនបានទទួលសិទ្ធិកាន់កាប់នោះ លក់បន្តទៅឱ្យមេសង្ឃៀនរងដែលបច្ចុប្បន្នហៅថា អ្នកជួលបន្តទៀតបាន ដើម្បីយកប្រាក់ចំណេញផ្ទាល់ខ្លួននិងមានសិទ្ធិកំណត់លើការប្រមូលប្រាក់ពន្ធ លើមុខរបរអំពីការធ្វើអាជីវកម្មនេសាទនៅកន្លែងសម្បទានដែលខ្លួនកាន់កាប់បានទៀត។ ក្រោយមក បន្ទាប់ពីទទួលបានបទពិសោធន៍និងប្រាក់ចំណូលអំពីការជួលកន្លែងសម្បទានផងនោះ រដ្ឋបាលអាណានិគមបារាំងក៏បានធ្វើការរៀបចំកន្លែងនេសាទសំខាន់ៗ មួយចំនួនទៀត ដើម្បីបង្កើតជាកន្លែងសម្បទានរកប្រាក់ចំណូលរដ្ឋ។ ដោយឡែក ខេត្តបាត់ដំបង និងខេត្តសៀមរាបវិញដែលជាខេត្តស្ថិតនៅជាប់នឹងបឹងទន្លេសាបដែរនោះ គឺគ្មានកន្លែងសម្បទាននោះទេ ដោយហេតុថា ក្នុងគ្រានោះខេត្តទាំង២បានស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ប្រទេសថៃឡង់ដ៏ឬសៀមរហូតមកដល់ឆ្នាំ១៩០៧។ ប៉ុន្តែក្នុងគ្រានោះ ក៏មានការអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើនេសាទដោយប្រើប្រាស់ឧបករណ៍នេសាទតូចតាចឬជាលក្ខណៈគ្រួសារផងដែរ ប៉ុន្តែតម្រូវឱ្យអ្នកនេសាទទាំងនោះបង់ពន្ធជូនភ្នាក់ងារប្រមូលពន្ធដែលស្ថិតនៅតាមប៉ុស្តិ៍ត្រួតពិនិត្យ។ តាមឯកសារស្រាវជ្រាវនិងការផ្តល់ព័ត៌មានរបស់ **លោក ហាម ម៉េត** អតីតប្រធានការិយាល័យអាជីវកម្មនេសាទនិងជាមន្ត្រីជលផលចូលនិវត្តន៍បានបញ្ជាក់ថា ប៉ុស្តិ៍ត្រួតពិនិត្យនេះមាននៅក្នុងខេត្តសៀមរាបចំនួន២ កន្លែង គឺ នៅកំពង់ឃ្លាំងនិងចុងឃ្នាស។ ខេត្តបាត់ដំបងមាន២ កន្លែងគឺ បាក់ព្រា និងព្រែកទាល់។ ឯខេត្តពោធិ៍សាត់មាន៣ កន្លែងគឺ ដីរនាត រាំងទិល និងកំពង់ហ្លួង។ ខេត្តកំពង់ធំមាន១ កន្លែងនៅផាត់សណ្តាយនិងខេត្តកំពង់ឆ្នាំងមាន២ កន្លែងគឺ ប្រឡាយមាសនិងចំណុចក្បាលព្រែកច្រឡៃ។

-សម័យកាលចន្លោះឆ្នាំ១៨៧៣-១៨៨៩

នៅក្នុងសម័យកាលនោះ គឺមានការបង្កើតកន្លែងសម្បទាននេសាទជាច្រើន។ រីឯការនេសាទ ក៏មានការប្រើប្រាស់នូវប្រភេទឧបករណ៍នេសាទធំៗ និងបច្ចេកវិទ្យាដែលមានការរីកចម្រើនគួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍ជាអាទិ៍ ការបោះរបាំងធ្មស់ចាប់ត្រី ការធ្វើនេសាទដោយប្រើឧបករណ៍នេសាទលបណាឬរាំវ ការធ្វើនេសាទដោយឧបករណ៍អួនធ្វើអំពីសរសៃធ្មៃ និងការធ្វើនេសាទដោយឧបករណ៍ដាយចាប់ត្រី។ ជាមួយគ្នានេះផងដែរ មានចំណុចមួយគួរឱ្យកត់សម្គាល់គឺ ការនាំចូលឧបករណ៍នេសាទ និងសម្ភារៈនេសាទអំពីប្រទេសចិនដែលពុំតម្រូវឱ្យបង់ពន្ធជូនរដ្ឋឡើយ។ ចំណែក ការនាំចេញផលិតផលនេសាទវិញក៏ពុំមានការបង់ពន្ធជូនរដ្ឋដែរ។ នៅក្នុងសម័យកាលនោះ គេសង្កេតឃើញមានជនជាតិខ្មែរបានចាប់ផ្តើមធ្វើនេសាទ ដោយប្រើប្រាស់ឧបករណ៍នេសាទដែលមានលក្ខណៈអាជីវកម្មតាមរយៈការជួលបន្តពីអ្នកមានសិទ្ធិកាន់កាប់ដែលរដ្ឋបាលអាណានិគមបារាំងទទួលស្គាល់។ តាមឯកសារស្រាវជ្រាវបានបញ្ជាក់ថា នៅខេត្តពោធិ៍សាត់ក្នុងពេលនោះមានអ្នកនេសាទជនជាតិខ្មែរចំនួន១០% ជនជាតិវៀតណាមចំនួន៦០%